

חנוכה

11

ימי קודש

גליון למועדי ישראל בהלכה אגדה ומנהג

הלכות והנהגות

מאת הגאון הרב אלעזר זאב רז שליט"א רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

את פיו ולשונו. ולכן יקבל על עצמו להשתדל מכאן ולהבא. ו. היות וימים אלו קדושים ומיוחדים, יש להתאמץ להתקדש בהם. ולכן, יתמיד בתורה. ואל יבטלו הזמן ב"משחקים" או ב"טיולים" (וידחו לזמן אחר). והיו מקומות שבכל לילה למדו תורה כל הלילה ולא נתנו שינה לעפעפיהם. ז. יתן בימים הללו "צדקה". וגדולה מעלתה כל השנה וכל שכן בימים הללו. ונהגו לחלק כסף "דמי חנוכה" לבנים ולתלמידים ולילדים. ויכונו בזה ל"פרסום הנס". וגם לשם "צדקה", והכל בדרך כבוד.

הדלקת הנרות

ה. המדליק נרות חנוכה הרי הוא כעין כהן גדול. ט. ולכך יבין את גופו ואת רוחו, ויתרגש וירעד עם השמחה. ובמקום גילה שם תהא רעדה. ועי"ז ימשוך עליו אורות הגדולים.

א. ימי ה"חנוכה" יש בהם "תוספת קדושה", ומעלתם אינה כימי חול אלא הם בכלל קדושת המועדים, ונקרא "רגל", ומתגלה בהם "אורו של משיח". ובכח ימים אלו לשבר ולהכניע כח הרע ולרומם כח הטוב.

ב. ובימים אלו מדליקים "נרות החנוכה" מידי לילה. ובכח קיום המצוה יוכל לזכות לדברים הרבה: שיוכה ללמוד תורה באהבה וברצון טוב. וזוכה לבנים תלמידי חכמים. ובלבד שיעשה בשמחה.

ג. יש בכח מצות החנוכה להפקד בזרע של קיימא. ובסגולתם להציל ממצוקות החיים. וגם סגולה לפרנסה ולעשירות.

ד. דרכי המידות ג"כ מתיישרים ע"י אור מצות חנוכה. וגם סגולתה לעורר לתשובה שלימה.

ה. הראייה עצמה בנרות חנוכה בסגולתה ליתן כח באדם לקדש עיניו ולשלוט בעצמו לבלתי הביט ברע. וכן לקדש

מקורות ההלכה

להניחה בחוץ", רומז שמצוה זו יכולה להאיר גם לאותו אדם המשוקע בחוץ בשפלות מעשיו ורחוק וכו'.

ה. **כתב** בשפתי צדיק (אות א): חז"ל הרגישו שיש סוד וכח טמיר וגנוז בנר חנוכה הקדושה לתקן העינים, ולכן "הרואה נר חנוכה מברך" (כשלא מדליקין עליו) וכו', הרגישו "שעל ידי ראיית נר חנוכה יכול לדבק תשוקתו להמצוה לזכך אור עיניו, שיחדלו מהביט בדבר רע".

ו. **כתב** הפרי מגדים (אשל רסי' תרע) שכנגד מה שרצו הרשעים לבטלנו מתורה, ועבודה בביהמ"ק, וגמילות חסדים, אנו חנוכה צריכין עתה "ללמוד הרבה תורה", ולהודות בתפלה, ולגמול חסדים הן בממון הן בגופנו (עיין סוכה מט:). עכ"ד. והעתיקו בס' מועד לכל חי (סוס"י כז).

ודע, כי סודות התורה נמסרו למשה - בחנוכה. כן אמר הגאון החת"ס, וכמ"ש במנהגיו (פ"ט אות א) בזה"ל: בחנוכה הזהיר להתעסק בלימוד תורה הקדושה "יותר מבשאר הימים". והקפיד מאד על זה שמבלים ימים האלו בהבלי שחוק. כי אמר שעצת היצר הרע להפריע את העם מעבודת ה' ומתלמוד תורה בימי חנוכה אשר תקנו לנו חז"ל להודות ולהלל. והלימוד הוא ענין גדול בזמן הזה (בימי חנוכה), כי אז נמסרו סודות התורה למשה רבינו עליו השלום.

ז. **בספה"ק** יסוד ושורש העבודה (שער יב): ימים אלו מסוגלים מאד "לתקן פגמי נפשו" בנתינת הצדקה. וביחוד ללומדי תורה להחזיקם וכו' עכ"ל. ובמגן אברהם (סימן עתר) כתב: "והגין הנערים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים". והובא במשנה ברורה וכף החיים (שם).

ח. **כן** כתב בספר שפתי צדיק (אות לא). ע"ש הטעם.

ט. **הכנה** למצוה היא דבר גדול. והיינו היראה וההתרגשות מדבר. גם גילה גם רעדה יחדיו המה גורמים גדולים לזכות להמשכת השפע והבאת ה"אור" על האדם. ובכל דבר בעולם הוא כך. וכמ"ש בזוהר הקדוש (בראשית צט:).

א. **בשער** הכוונות (ענין חנוכה דק"ח) כתב: "גם בחנוכה ופורים יש בהם תוספת קדושה יותר מימי החול". וכשם שבכל שבת ויום טוב יש תוספת קדושה לפי רום מעלת הזמן אשר האציל הבורא יתברך. כמו כן ימים יוצרו ע"י היוצר יתברך את ימי חנוכה. ובתוך הימים הרגילים אשר עשה, שם לנו אור והארה בימי חנוכה והם ימי קדושה ויש בהם תוספת קדושה על שאר הימים. וימים גדולים הללו נקראים "מועדים", וכלשון התיקוני זוהר חדש (דף צג ע"ג) "מועדי ה' - אילין אינון חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות. תלת אוחרנין "ראש השנה חנוכה פורים" וכו'. איקרון "אלה הם מועדי". ובימים הללו מתגלה "אורו של משיח" וכמ"ש בספר מדרש פנחס (אות א). ובכח הימים הללו "לשבור את החיצונים ולהכניען", וכמ"ש בס' אוהב ישראל (עמוד ס' ושטו).

ב. **כן** כתב להוכיח בספר שפתי צדיק (לחנוכה אות ג) ע"ש. ובגמרא (שבת כג): אמר רב הונא הרגיל ב"נר" הויין ליה בנים תלמידי חכמים. ופרש"י: "שנאמר כי נר מצוה ותורה אור - ע"י נר שבת ונר חנוכה בא אור דתורה".

ג. **בספר** הקדוש בני יששכר (כסליו מאמר ב) כתב ש"חנוכה מסוגל לפקידת עקרות". אכן נראה שהוא מסוגל ביום אחרון הנקרא בפי כל "זאת חנוכת". ע"ש טעם בסוד. ובשפתי צדיק (אות ג) כתב בשם זקנו כיון שכתוב 'בשמאלה עושר וכבוד' מצוה זו הנעשית בשמאל (כי מזוזה בימין וני"ח בשמאל), מביא עשירות. עכ"ד. וע"ש שביאר שצריך לכוין לשם שמים.

ד. **כ"כ** בשפתי צדיק (אות מח) ע"ש. ובספר בני יששכר כ', ד"אורות התשובה של ר"ה וכיפורים, מאירים עד חנוכה". ובשפתי צדיק (אות כג) רמז מ"ש חז"ל (שבת כא). "פתילות ושמים שאין מדליקין בהן בשבת, מדליקים בהן בחנוכה", דקאי על נפשות שאין יכולין להאירם בשבת קודש מרוב חשכות החומר, אעפ"כ בחנוכה יכולין להאיר גם נפש כזו. ו"נפש" ר"ת נר פתילה שמן. עכ"ד. וכן מ"ש "נר חנוכה מצוה

טז. העת הזאת "עת רצון", ובאו המלאכים לכבוד המצוה, והנרות מאירים אור יקרות ורוחני. לפיכך יתפללו לה' יתברך, הן בעל פה, הן מתוך הכתב. ויבקשו על הגשמיים ועל הרוחניים.

יז. דיבורי חול בבית הכנסת בפרט בשעת התפלה אינם מותרים. וכדאי שבימים הללו ימי החנוכה נקבל על עצמנו שלא לעבור על זה ככל האפשר. ויש לו שייכות דוקא עכשיו. (הצ"ח)

יח. כחו של רבי מאיר בעל הנס זי"ע מתגלה בחודש טבת. ולפיכך טוב "להדליק נר בשמן בראש חודש טבת לכבודו", וכן ליתן "צדקה". ויאמר: "לכבוד רבי מאיר בעל הנס". ויעורר שימליץ טוב בעדנו. (בא"ח וכה"ח)

יט. יום השמיני והאחרון נקרא "זאת חנוכה". ויום הזה גדול בסגולותיו. לפיכך יבקשו על העניינים הרוחניים והגשמיים יחדיו, בעדם ובעד זולתם.

מקורות ההלכה

טז. הנה בעת הדלקת הנרות שיש "עת רצון" וגילוי אורות גדולות, לכך מסוגל וראוי לבקש אז בקשות מתוך הכתב או מתוך ליבו, כפי אשר יחפוץ. על הרוחניות וגם על הגשמיים, על זולתו ועל עצמו, על הכלל ועל הפרט, על הרחוקים ועל הקרובים.

וכתב בספר קב הישר (פרק צו): בכל נר של מצוה נמשך בו קדושה עליונה ומעורר למעלה הדלקת בוצינין קדישין וכו'. ובנרות חנוכה מתעוררים בגבורה לפעול דין ברשעים וכו' "ומתכנסין מלאכין ועומדים סביבות המברך" וכו'. ע"כ. אשר על כן ינצל הזמן, להתפלל דברים נצרכים לגופו ולנפשו.

ובשפתי צדיק (חנוכה, כח) רמז במ"ש: "שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק". לרמזו שאף מי שאין לו שום לבוש משלו, ואין לו כלום מעצמותו (ברוחניות), אעפ"כ יוכל להאיר לו מצות נר חנוכה, כיצד: "שואל" - מרמז "שיבקש רחמים" שיאירו עיניו בעת רצון הזה. ו"מוכר כסותו" - לרמזו שימעט מה מתאות גופניות שמכסה עיני האדם מלראות דרך תיקונו. עכ"ד.

יט. יום אחרון עלית על כולנה. ורבות נכבדות דברו אודותיו. ובחינתו בחינה גבוהה. הנה בבני יששכר (מאמר כסליו עמוד מג) כתב: אומר לך הדבר אשר מרגלא בפומייהו דרבנן, אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כענין ראש השנה. הנה לדעתי עיקר הענין עיקר הסגולה "ביום האחרון" הנקרא בפי כל "זאת חנוכה" וכו'. עכ"ל. וראיתי הסבר, כי מספר "שבע" הוא בבחינת תוך הטבע. ואילו מספר "שמונה" למעלה מן הטבע, וזה ג"כ "יום השמיני" של חנוכה למעלה מן הטבע, ומוכיח כח אל הוי"ה יתברך שמו.

וראיתי בשם ספר יהל אור: דהנה בח' ימי חנוכה אומרים הלל גמור. והם נגד שמונה ימים טובים, שאין גומרים בהן ההלל: ששה ימים דפסח, וראש השנה, ויום הכיפורים. ולפי"ז יום "זאת חנוכה" כנגד "יום הכפורים" לגמר חתימה טובה.

י. ויש שהיו מתקדשים לילך ולטבול ב"מקוה" טרם ההדלקה. ולפחות ישול ידיו בכלי'.

יא. גם יש שהיו מחליפים בגדי החול ללבוש בגדים מיוחדים טרם ההדלקה. ולפחות ילבש מעיל העליון דרך כבוד. ודע! כי לכבוד המצוה באים מלאכים עליונים.

יב. יברך הברכות בניגון ובשמחה. ויכוין שהוא מודה לה' יתברך שעשה אתנו את נס החנוכה בשמן וההצלה. וירגיש כאילו "הוא עצמו" היה ננס.

יג. יודה דרך שירה להקב"ה, ולכן אחרי ההדלקה ישיר "שירי חנוכה". ויהיה ליבו שמח.

יד. אחרי זאת, ישבו כולם ויספר להם על נס השמן וההצלה. ויש בזה מצוה. ובתוך כך יספרו הניסים המתרחשים בימיו, והניסים הכלליים והפרטיים.

טו. ובעודו מספר יציץ ויסתכל על הנרות, ויספוג מהם קדושה ממש! ולא יצא מן הבית מיד אחר ההדלקה.

י. כ"כ בס' דרכי חיים ושלום (עמוד שג) על הגאון ממונקאטש. וכי בקב הישר (פרק צו): והנה בנרות של חנוכה הבאים לזכרון תוקף הנס הגדול, שהן נרות קדושים ומקדישים בקדושה עילאה וכו', ועל כן כתב מהר"י סג"ל שנתון ליטול ידיו קודם שיברך על הדלקת נ"ח. ע"ש. ומי שרוצה לטבול ואינו יכול, כתב ברב פעלים (ח"ד סוד ישירים ס"ג) בשם המקובלים, ליטול ארבעים נטילות בסדר ידוע. וראה בספרי אור שבעת הימים על הושענא רבה (סעיף ז).

יא. בכף החיים (סי' תיט אות ו) כ' בשם ספר יש נוחלין וז"ל: יפה להיות שלשה מיני בגדים מלבד בגדי חול: אחד לשבתות. ואחד ליו"ט ואחד לחנוכה ופורים ור"ח וחיה"מ, כל אחד כפי מעלת היום. ע"כ.

יב. הנה ע"י אמירת קול רם, יותר קל לכוין כי "הקול מעורר הכוונה". וכשאומר בניגון הרי זה טוב מאד. וגם מראה שמחתו על המצוה לא כפי שכפאו שד ח"ו. וכי בכה"ח (שם): ויכוין היטב בברכת הדלקת הנרות, ולאומרם "מתוך שמחה", באשר המצוה היא חביבה בשעתה לזמן פעם אחת בשנה וכו'. ע"כ. גם בס' יסוד ושורש העבודה (שי"ב) הזוהר על זה ע"ש. וע' בשער רה"ק (דף י'): ובפרי עץ הדר ח"ד (רס"א). יג. ביסוד ושורש העבודה (שער יב): "וראו להאריך בשירים ופיוטים עד משך חצי שעה על כל פנים".

יד. הנה ימים הללו נקראים "ימי הלל" וכמו שאומרים בתפלה: "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו בהלל ובהודאה". ובנוסח אשכנז "וקבעו וכו' להלל ולהודות". הנה כי ראוי לספר ה"סיפור" שהיה אז. הן מציאת השמן, הן על המלחמה והנצחון אשר לה' יתברך הישועה, כי הוא מלך עוזר ומושיע ומגן. וכמ"ש הרמב"ם בהלכות חנוכה (פ"ד): "וצריך להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הניסים שעשה לנו".

טו. כתוב בס' דרכי חיים ושלום (סי' תתיד) על הגאון ממונקאטש שאחר ההדלקה היה יושב על כסאו והיה אומר ויהי נועם וכו'. והיה הגאון הנז' מביט בכל עת בנרות". ע"כ.

חנוכה מן התורה, מנין?

אין לך דבר שאינו רמוז בתורה הקדושה. כי הקב"ה עשה "סוד התורה" שבה כלול הכל. והנה כי כן גם "החנוכה" כבר רמז לנו הקב"ה בתורה, כמו שהביא הרמב"ן "למה נסמכה פרשת המנורה (במדבר ח) לפרשת הנשיאים? כי כיון שהקריבו י"ב שבטים ולא הקריבו שבט לוי, חלשה דעתו של אהרן, אמר לו הקב"ה למשה, "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך" וגו' יש 'חנוכה אחרת' שיש בה הדלקה הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך ניסים ותשועה, חנוכה שקרוי על שמם, היא בית חשמונאי".

גם עוד תראה כי בפרשת בהעלותך את הנרות, הנ"ל, נכתב שמונה פעמים לשון "נר". והם: בהעלותך את הנרות (א), אל מול פני המנורה (ב), יאירו (ג), שבעת הנרות (ד), אל מול פני המנורה (ה), העלה נרותיה (ו), וזה מעשה המנורה (ז), כן עשה את המנורה (ח). רמז לשמונה נרות של חנוכה. כן גילה הרב מטה משה (בהלכות חנוכה).

גם עוד גילה הגרי"ח בספר בן איש חי (פ' וישב), כי הנה גם בפרשת בראשית נרמז אור החנוכה. כי כאשר תמנה "בראשית ברא אלקים" וכו' תגיע לתיבה 'העשרים וחמש' היא תיבת "אור": 1. בראשית. 2. ברא. 3. אלהים. 4. את. 5. השמים. 6. ואת. 7. הארץ. 8. והארץ. 9. היתה. 10. תהו. 11. ובהו. 12. וחשך. 13. על. 14. פני. 15. תהום. 16. ורוח. 17. אלהים. 18. מרחפת. 19. על. 20. פני. 21. המים. 22. ויאמר. 23. אלהים. 24. יהי. 25. אור. - רמז לחנוכה, המתחיל ביום כ"ה כסליו.

ימי קודש

גליון למועדי ישראל בחוליה אגודה ומנהג

יוצא לאור על ידי
מוסדות "מתן תורה" (ע"ר)
ת.ד. 57124 ירושלים
טלפקס: 02-9709118

לקבלת העלון בדוא"ל שלחו ל:
yemekodesh@gmail.com

להנצחה בגליונות הבאים
לזיכוי האלפים
ניתן לפנות לכתובת הנ"ל